

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

MARUŠA ZUPAN

TEKSTIL KOT UMETNIŠKI MATERIAL
DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2022

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
LIKOVNA PEDAGOGIKA

MARUŠA ZUPAN

Mentor:

izr. prof. dr. Bea Tomšič Amon

TEKSTIL KOT UMETNIŠKI MATERIAL
DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2022

POVZETEK

Namen diplomskega dela je bil raziskati in predstaviti tekstil kot umetniški material. Na kratko smo se lotili splošne predstavitve materiala in njegove zgodovine ter se kasneje navezali na to, kako je ta postal del likovnih in umetniških del. Bolj podrobnega opisa smo se lotili pri povezavi tekstila z umetniškim svetom, kako je tekstil vstopil vanj in kakšno mesto ima ta v sodobni umetnosti. Omenjali smo velika imena modernih in sodobnih umetnikov, ki so znali iz tega obsežnega materiala in ročnih spretnosti potegniti velik potencial, ki ga nosi.

Preden se je tekstil iz materiala ročnih spretnosti in obrti povzpel po hierarhiji umetniških materialov, je prehodil razburljivo pot, ki se še danes kdaj prekriža z ročnimi deli in obrtjo.

Ker nam tekstil omogoča širok izbor tehnik, smo v enem izmed poglavij predstavili najbolj ključne. Tako smo se v njem približali tehnikam, kot so vezenje, kvačkanje, krpanje, šivanje in slikanje ter tiskanje na tekstil. Vsako tehniko smo na kratko opisali ter jo umestili v svet umetnosti, tako da smo jo podprli s sodobnimi umetniki, ki ta medij in material uporabljajo v svojih praksah.

V drugem delu diplomskega dela smo se lotili predstavitve svojega avtorskega dela, ki je knjiga umetnika. Za delo nas je inspirirala umetnica Louise Bourgeois, ki je proti koncu svojega življenja v svoje ilustrirane knjige začela kombinirati blago.

Namen avtorskega dela je bil preizkusiti opisane tehnike in z njimi ustvariti različne rezultate. Želeli smo dokazati, da je tekstil lahko enakovreden material čopiču in paleti, da se z njim lahko izrazi vse, kar bi si želeli izraziti tudi z akvareli ali fotografijo, ter da nam ponuja ogromno tehnik, ki nam omogočajo veliko ekspresionističnega izražanja.

Ključne besede: tekstil, sodobna umetnost, tekstilna umetnost, likovni material, knjiga umetnika, nit

ABSTRACT

The goal of my dissertation is to explore and present textiles as artistic material. I will briefly discuss the general presentation of the material and its history, and then discuss how it became a part of art. I will describe in more detail the connection between textiles and the art world, how textiles entered art, and their place in contemporary art. I will mention the great names of modern and contemporary artists who have known how to draw great potential from this vast material and its technical possibilities.

Before textiles rose in the hierarchy of artistic materials, they trod an exciting path that still permeates the craft of art today.

Since textiles allow us a wide range of techniques, I present the most important ones in one of the chapters. In doing so, I go into more detail about techniques such as embroidery, crochet, mending, sewing and painting, and textile printing. I briefly describe each technique and place it in the world of art, connecting it to contemporary artists who use this medium and material in their practice.

I begin the second part of my thesis by presenting my own work, an artist's book. I was inspired by the feminist artist Louise Bourgeois, who toward the end of her life began combining goods in her illustrated books.

The purpose of the author's work was to try out the techniques she described and achieve different results with them. I wanted to prove that textiles can be an equivalent material to a brush and a palette, that they can express everything we want to express with watercolors or photography, and that they offer us a lot of techniques that allow us a lot of expressionist expression.

Key words: textile, contemporary art, textile art, art material, artist 's book, thread

KAZALO

1. UVOD	1
2. TEORETIČNA IZHODIŠČA	2
2.1. Tekstil	2
2.2. Zgodovina tekstila	3
2.3. Simbolna vrednost tekstila.....	4
2.4. Tekstil in umetnost	5
2.4.1. Tekstil kot umetniški material	5
2.4.2. Vstop tekstila v umetnost.....	6
2.4.3. Tekstil v sodobni umetnosti.....	12
2.5. Tekstilne tehnike.....	15
2.5.1. Pletenje in kvačkanje	15
2.5.2. Vezenje	19
2.5.3. Krpanje in prešivanje.....	22
2.5.4. Slikanje in tiskanje na tekstil.....	23
3. AVTORSKI DEL	25
3.1. Ideja in zamisel	25
3.2. Louise Bourgeois.....	26
3.3. Knjiga umetnika	29
3.4. Opis dela	29
3.5. Material in postopek	31
3.6. Končni izdelek in vrednotenje.....	35
3.6.1. Končni izdelek.....	35
3.6.2. Vrednotenje.....	40
4. ZAKLJUČEK	41
5. SEZNAM LITERATURE:	42
6. SLIKOVNO GRADIVO	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Tapiserija iz Bayeuxa	6
Slika 2:Anni Albers, Red and Blue Layers, 1954.....	7
Slika 3:Claes Olednburg, Floor Cane, 1962.....	7
Slika 4:Magdalena Abakanowicz, Embryologym, 1978-1980.....	8
Slika 5: Joseph Beuys, Fat Felt Sculpture (Fat Battery), 1963.....	8
Slika 6:Louise Bourgeois, High Heels, 1998	9
Slika 7:Harmony Hammond, Floorpiece VI, 1973.....	10
Slika 8: Anne Healy, Sculpture, Card, 1973	10
Slika 9:Rosemary Mayer, The Catherines, 1972–73.....	10
Slika 10: Judy Chicago, Dinner Party, 1979.....	11
Slika 11:Miriam Schapiro, Anonymous Was A Woman, 1976.....	11
Slika 12:Joana Vasconcelos, Viriato, 2005.....	12
Slika 13: Ana Teresa Barboza, Cieneguilla, 2014	13
Slika 14: Mimi Jung, Pink and Rust Live Edge Forms, 2019	13
Slika 15:Nike Schroeder, Fundamental Reports 13, 2012	14
Slika 16: Lin Tianmiao, Protruding patterns, 2014	14
Slika 19: Faith Wilding, Crocheted Environment, 1972/1995	16
Slika 20:Rosemarie Trockel, Untitled, 1986	16
Slika 21: Ernesto Neto, The Sacred Live On Us, Light, 2015.....	17
Slika 22: Stephan Goldrajch, Knit Mask, 2014.....	18
Slika 23: Inge Jacobsen, Dazed Beyonce Back Cover.....	20
Slika 24: Ghada Amer, You My Love, 2011.....	21
Slika 25:Lucas Samaras, Reconstruction #78, 1979.....	22
Slika 26:Kim MacConnel, Slide Out, 1980	22
Slika 27: Barvanje celotne tkanine	23
Slika 28: batik.....	23
Slika 29: Block printing	24
Slika 30: Sitotisk.....	24
Slika 31: Louise Bourgeois, Pink Days and Blue Days, 1997	26
Slika 32: Louise Bourgeois, Arched Figure, 1999.....	26
Slika 33: Louise Bourgeois, Spiral Woman, 2003	27
Slika 34: Louise Bourgeois, Rejection, 2001	27
Slika 35:Louise Bourgeois. Ode à l'oubli. 2002.....	28
Slika 36:Louise Bourgeois, Untitled, no. 4 of 34, Ode à l'Oubli, 2002	28
Slika 37: Louise Bourgeois, Untitled, no. 6 of 34, Ode à l'Oubli, 2002	28
Slika 38: Šivanje, vezenje in kvačkanje	31
Slika 39: Nekontrahirane poteze s šiviljskim strojem.....	32
Slika 40: Škropljenje barve in vezenje	32
Slika 41: Vezenje besedila	32
Slika 42: Kvačkanje v kombinaciji s šivanjem in vezenjem	33
Slika 43: Block printing	33
Slika 44: Block printing (Stirografija)	33
Slika 45:Maruša Zupan, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022	35
Slika 46: Maruša Zupan, Brez naslova, 1 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022	35
Slika 47: Maruša Zupan, Brez naslova, 2 od 9, Vse misli moje– črv, ki grebste ne jenja, 2022.....	36

Slika 48: Maruša Zupan, Brez naslova, 3 od 9, Vse misli moje– črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	36
Slika 49: Maruša Zupan, Brez naslova, 4 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	37
Slika 50: Maruša Zupan, Brez naslova, 5 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	37
Slika 51: Maruša Zupan, Brez naslova, 6 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	38
Slika 52: Maruša Zupan, Brez naslova, 7 od 9, Vse misli moje– črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	38
Slika 53: Maruša Zupan, Brez naslova, 8 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	39
Slika 54: Maruša Zupan, Brez naslova, 9 od 9, Vse misli moje– črv, ki grebsti ne jenja, 2022.....	39

1. UVOD

Motnikarjeva (2016) navaja, da se s pojmom tekstila označuje vse, kar je narejeno iz živalskih, rastlinskih ali sintetičnih vlaken, ki so spredena v prejo. Membrane, polnila in premaze prav tako lahko štejemo k tekstilu, kljub temu da niso vlakna, saj so z njim v neposredni povezavi.

Da lahko likovnik misli v terminih umetnosti, potrebuje likovni material, ki mu to omogoča. Njegov glavni problem je, kako uresničiti vsebino in ji dati materialno obliko ter s pomočjo katerih postopkov oblikovati materiale. Ideja se mora vedno podrediti in prilagoditi potrebam materiala, zato je pomembno, da likovnik svoj material tudi pozna. Med zamislijo in materialom posredujejo likovne tehnike (Butina, 1982).

Tekstil je pomemben material v našem življenju in ima velik vpliv že od našega prvega vdiha, ko so nas ob rojstvu ovili s cunjjo. Kljub temu se kot umetniški material še vedno bori za svoje mesto v hierarhiji sprejetih materialov v likovni umetnosti in nima enakovrednega statusa tradicionalnim medijem. Še vedno se sooča z vgrajenimi predsodki, ki segajo daleč v našo zgodovino in zaradi česar je viden kot del ženskosti in domačnosti (Scott, 2003).

Tekstil je prešel dolgo pot od obrti do legitimnega likovnega materiala. V nekaterih umetniških krogih pa se okoli tega še vedno vrstijo mnoga skeptična mnenja, zaradi katerih legitimnost in pomembnost tekstila v umetnosti še vedno predstavljata velik izziv (Dugić, 2016).

V zadnjem letniku dodiplomskega študija smo veliko raziskovali uporabo tekstila v umetniških praksah. Področja mehke skulpture, mešane tehnike pri ekspresionističnem slikarstvu in tiskanje na blago pri grafiki so nam odprli novo območje izražanja. Menimo, da je tekstil kot umetniški material premalo cenjen in se njegovega potenciala ne izkorišča dovolj. Skozi diplomsko delo bomo predstavili tekstil in njegov vstop v umetniški svet. Raziskovali bomo različne tehnike, ki jih ta medij ponuja in jih povezali z večjimi imeni sodobne umetnosti.

Z avtorskim delom želimo dokazati, da nam ta material ponuja mnogo možnosti za izražanje in nam omogoča svoje zamisli pretvoriti v likovno delo na drugačne načine, kot so jih bili vajeni včasih.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1. Tekstil

Izdelava tekstilnih izdelkov je ena naših najstarejših umetnosti. To je pravzaprav ena od temeljev civilizacije in razvoja človeštva. Tekstilna proizvodnja niso samo stroji in tovarne, je izraz umetnosti oblikovalca, domišljije znanstvenika, pustolovskega duha podjetnika in dostojanstva obrtnika (Smith in Block, 1982).

Tkanine imajo svojo osebnost. Lahko so dekorativne ali preprosto le uporabne, lahko so gladke in fine ali surove in grobe. Nekatere lahko vidimo kot umetniške oziroma kreativne dosežke, ki so nastale izpod rok človeka, medtem ko so druge produkt narave in so uporabljene v svojem surovem stanju (Birell, 1973).

Tekstil je vse, kar je narejeno iz rastlinskih, živalskih in sintetičnih vlaken, spredenih v prejo. Pod pojem tekstila pa ne štejemo vlaknovin in ploskovnih tekstilnih vlaken, ki niso narejene preko niti, temveč z neposrednim spajanjem vlaken. Membrane, polnila in premaze prav tako lahko štejemo k tekstilu, kljub temu da niso vlakna, saj so z njim v neposredni povezavi.

Tekstil lahko razdelimo glede na surovino, stopnjo predelave, funkcijo ali merilo zbiranja oziroma zorni kot povednosti.

Vlakna so osnovna sestavina vsakega tekstila. Sestavljena so iz dolgih linearnih molekul. Po vsem svetu rastejo številne rastline, ki so primerne za pridelavo tekstilnih vlaken, prav tako je za predenje primerna tudi marsikatera živalska dlaka. V grobem delimo vlakna na naravna in umetna (Motnikar, 2001).

Mnogi ljudje se obrnejo h tkanju in drugim tekstilnim ročnim delom zaradi občutka zadovoljstva, ki ga pridobijo s temi veščinami. Veliko jih v tekstilu najde estetsko moč za svojo ustvarjalnost, drugi pa si s tem le krajšajo čas. Tkanje in druga tekstilna ročna dela imajo prav tako zelo pozitiven vpliv na mentalno stanje in terapevtski učinek (Birell, 1973).

2.2. Zgodovina tekstila

Izdelava uporabnih tekstilov je bila v izziv človeku že tisočletja, dolgo nazaj pa so ugotovili, da tekstil ponuja tudi estetski izraz. Skozi tisočletja je bil dejaven konstanten razvoj tako strukturiranja tekstila kot tudi oblikovanja. Če samo pogledamo zgodovino tekstila, lahko vidimo bližnjo korelacijo med dosežki človeka v tekstilnih umetnostih in napredovanjem v drugih fazah njegove kulture. Dejansko moramo le primerjati grobo tkanje prazgodovinskih ljudstev s svilenimi brokati renesanse, da ugotovimo, da imamo pred seboj oprijemljiv zapis o napredku človeka skozi čas. Študijo oblikovanja in oblikovanja tkanin lahko izvedemo že samo z namenom, da bi pridobili vpogled v dosežke kultur (Birell, 1973).

Birell (1973) navaja, da lahko z dejanskim sodelovanjem oziroma s poskusom rekonstrukcije del ljudi pogosto pridobimo popolno oceno kakovosti njihovih dosežkov.

Pred 19. stoletjem so vso prejo, sukance in tkanine izdelovali ročno, zato je bilo potrebno veliko časa in truda, da so zbrali rastlinska ali živalska vlakna za izdelavo preje. Revolucijo tekstilne tehnologije je prinesla industrijska revolucija, s tem so se izjemno razširili tudi metode in materiali, uporabljeni za izdelavo (Martinique, 2016).

2.3.Simbolna vrednost tekstila

Tekstil je v domačem in umetniškem okolju močan komunikator informaciji. Narava tekstila ima svoje asociacije tudi v materinstvu, saj se zavijanje v tkanino zgodi ob rojstvu in ta je tudi kasneje osrednja sila v naših življenjih. V vsakdanjem življenju lahko tekstil dojemamo tudi kot našo drugo kožo. Imamo ga za zaščito in spodobnost ter kot materialno dobroto, ki prikazuje našo identiteto, status in lastništvo. Tekstil ima poleg odnosa s telesom tudi številne druge vloge, vključno z ustvarjanjem topline in za dekoracijo v naših domovih in v različnih industrijskih zahtevah (Scott, 2003).

Tkanje in predenje sta prisposoda za sposobnost mišljenja ljudi v pravljicah in mitih več narodov. To lahko dojamemo kot dokaz, da je človek lahko z logičnim mišljenjem ustvaril nekaj, čemur v naravi ni bilo vzora (Samide, 1983).

Vizualni simboli, ki jih je tako enostavno narediti trajne ali poltrajne, dajejo odgovor. Slikanje telesa, nošenja žezla in tako dalje so lahko označili marsikaj, na primer avtoriteto ali verski dogodek. V mrzlih krajih pa so se poslikani simboli ali ogrlice skrili pod toplimi oblačili, zato so te simbole nadomestili s tekstilom, oblačili. Na primer, v zahodni družbi je nevesta oblečena v belo. Oblačila so že od naših prvih neposrednih dokazov pred 20.000 leti bila najbolj priročna rešitev za vizualno, tiho, neprekinjeno posredovanje družbenih sporočil (Barber, 1994).

2.4. Tekstil in umetnost

2.4.1. Tekstil kot umetniški material

Likovni material je, kot poudarja Butina (1982), materialni nosilec, ki likovniku omogoča, da lahko misli v terminih svoje umetnosti. Likovnikov glavni problem je, kako uresničiti vsebino ter kako ji dati materialno obliko in s pomočjo katerih izvedbenih in oblikovalskih postopkov oblikovati materiale. Ideja se mora vedno podrediti in prilagoditi potrebam materiala, zato je pomembno, da likovnik tudi dobro pozna material.

Vlakna so material, ki je naraven za človeka. Vzpostavljajo takojšnjo povezavo z naravnim svetom, katerega neločljiv del smo mi sami. Je torej zelo naklonjen medij, morda bolj neposreden kot pigment ali kamen. Skozi ta medij najdejo nemoten kanal komunikacije tudi izjemno abstraktne ideje. Ta medij, kot so tekstil ali vlakna, preja ali tkanina, se je razvil v 20. stoletju. Razvijal se je od eksperimentalnega tkanja v statvah do ogromnih skulptur. Z leti je ta razvoj navdihnil kustose, pisatelje in umetnike za ustvarjanje del, kot so stenski obeski, umetnost iz vlaken, nouveau tapiserie, anti-tapiserije, stvari iz niti, tkane oblike, tekstilne skulpture, slikanje preje in umetniške tkanine. Besedo "vlakna" se najpogosteje uporablja za označevanje sestavnih delov tekstila in se kot taka pogosto uporablja tudi za umetniška dela, ki obsegajo upogljive, linearne elemente, kot so niti, vrv in preja. V angleškem jeziku takšni umetnosti pravimo tudi "fibre art" (Elderton in Morell, 2019).

Material se nam razkrije kot vprašanje tehnike in kot sestavni del oblikovanja. Dojemamo ga lahko kot primarno izrazno sredstvo in z njim ima lahko umetnik prav poseben in intimen odnos, skozi katerega lahko podoben odnos do dela naveže tudi gledalec (Butina, 1982).

Tekstil oziroma tkanina je pomemben material, ki ima v našem življenju velik vpliv že od našega prvega diha. Kljub temu v hierarhiji sprejetih materialov v likovni umetnosti še nima enakovrednega statusa kot tradicionalni material. Uporaba tekstila v umetnosti se še vedno sooča z vgrajenimi predsodki, ker je tkanina še vedno videna kot del ženskosti in domačnosti (Scott, 2003).

Uporaba tekstila narašča z vsako generacijo. Lastnosti tega materiala omogočajo umetniško svobodo, ki jo težko dosežemo z drugimi materiali. Poleg tega je tekstil tudi cenovno ugoden, kar je razširilo obzorja mnogih umetnikov, saj so lahko povečali merilo svojih del, kar je prej bilo tako strukturno kot tudi finančno nepraktično. Dober primer tega je Christo (Scott, 2003).

2.4.2. Vstop tekstila v umetnost

Ker narava tkanine ni dolgotrajna, je zgodovina tekstilne umetnosti posledično skromna in nedosledna ter zelo prepletena z obrtjo. Če pa sprejmemo koncept, da so v resnici vse slike na platnu dela tekstilne umetnosti, lahko takšne fragmente tekstilne umetnosti zasledimo že v 12. egipčanski dinastiji, okoli 2000–1786 pred našim štetjem (Scott, 2003).

Tapiserija iz Bayeuxa je najbolj znana tekstilna antikviteta. Je vezenina, ki je bila narejena v 11. stoletju v Bayeuxu v Franciji. Na njej je upodobljena bitka pri Hastingsu (Wikipedia).

Slika 1: Tapiserija iz Bayeuxa

Umetnostno obrtno gibanje je spodbudilo renesanso v šivanju, saj je leta 1872 ustanovljena Kraljeva šola vezenja. Ta je učence spodbujala k pristopu k ročnemu delu kot umetniškemu delu (Scott, 2003).

V prvi četrtini 20. stoletja umetniki začnejo izzivati pravila kiparstva. V Nemčiji leta 1919 Walter Gropius ustanovi Bauhaus. Njegova želja in cilj je oblikovati novo skupino obrtnikov, ki ne poznajo več ponosa razreda, ki postavlja visok zid med obrtnike in umetnike. Modernistična tkalka Bauhauusa Anni Albers je prav tako podprla odprtost do materialov in izjavila, da vsak material, vsak delovni postopek in kakršnakoli metoda proizvodnje, ročna ali industrijska, lahko služi cilju, ki je lahko umetnost. Niti dragocenost niti trajnost materiala nista predpogoja (Scott, 2003).

Slika 2: Anni Albers, Red and Blue Layers, 1954

V Nemčiji so prepoznali umetniški potencial vseh materialov in predvsem določili tekstil kot primeren medij. V drugih delih Evrope in ZDA so umetniki kot Marcel Duchamp spodbijali pravila kiparstva s konstruiranjem umetniških del iz vsakdanjih materialov. Njegovi "readymades" kot Funtana (1917) so prelomna dela v umetnostni zgodovini.

Surrealistična filozofija je bila posebej vplivna za razvoj mehke skulpture pop arta v 60-ih letih. Njen začetnik je bil Claes Oldenburg, ki je v svojih delih izkoristil material in velikost, da je ustvaril nekaj drznega, ki je bilo uravnoteženo na meji resničnega in reprezentativnega. Njegove skulpture so kot parodije simbolov ameriške kulture, ki postavljajo pod vprašaj naš pogled na vsakdan (Scott, 2003).

Slika 3: Claes Oldenburg, Floor Cane, 1962

V istem obdobju pa je bilo odmevno tudi delo tistih, ki so delali pretežno s tekstilom. Pozitiven premik, da so vzeli tekstil s sten in jih postavili v prostor, je vplival na gibanje tekstilne umetnosti kot dozorevanje. Poljska umetnica Magdalena Abakanowicz je preoblikovala tkanje v dinamično kiparsko tehniko za ustvarjanje monumentalne oblike. Njena revolucionarna uporaba tekstila in inovativen pristop k tehniki sta pripomogla k njenem močnem vplivu v svetu umetnosti 60-ih in 70-ih let. Izkoriščala je sisalova vlakna, juto in burlap za ustvarjanje kiparskih analogij živali, rastlin in mineralnih oblik (Scott, 2003).

Slika 4: Magdalena Abakanowicz, Embryologym, 1978–1980

Med pomembne umetnike, ki so vplivali na vpeljavo tekstila v umetnost, spada tudi Joseph Beuys. Filc in maščoba sta bila njegova najbolj ekspresivna materiala kot razširjena metafora, ker je želel pripovedovati o razširjeni teoriji skulpture (Scott, 2003).

Slika 5: Joseph Beuys, Fat Felt Sculpture (Fat Battery), 1963

Vplivna sila v mešani medijski skulpturi pa je francoska umetnica Louise Bourgeois. Njena dela izražajo napet in nadrealen odnos med spoloma, ki manifestirajo sebe v avtobiografskih vizualnih izjavah v kiparskih in instalacijskih formacijah. Umetnica je svoja dela ustvarjala v

zelo širokem obsegu materialov vključno z gumo, mavcem in tekstilom. Umetniki, kot je Louise Bourgeois, imajo trajen vpliv na celotno področje (Scott, 2003).

Slika 6: Louise Bourgeois, High Heels, 1998

Gibanje fiber art je bilo podprto s številnimi pomembnimi mednarodnimi razstavami. Najpomembnejši in najbolj dosleden med njimi je bil Mednarodni bienale Tapiserij v Lausannu v Švici. Ta je bil vabilna razstava, ki so jo leta 1962 odprli in postavili oblikovalci tapiserij Jean Lurcat ter Alice in Pierre Pauli. Namen zasnove je bil oživitev odmirajoče industrije tapiserij. Prve smernice za prijavo na Bienale so zahtevale, da so dela predvsem tapiserija: sestavljena iz originalne risanke v polnem obsegu, namenjena steni in monumentalnega obsega. Kljub vsiljenim parametrom je bilo iz uvodnega bienala razvidno, da umetniki uporabljajo nit na popolnoma nove načine. S tem, ko je napredoval bienale, so se spreminjale tudi zahteve razstave, ki pa so privedle do revolucije tapiserije v manj kot desetletju razstav (Elderton in Morell, 2019).

To revolucijo je izpeljala skupina umetnikov, ki je konstantno preizkušala meje vlaken za raziskovanje elementov skulpture, kot so volumen, prostor, material, ravnovesje, teža in oblika. Njihova dela so se počasi odmaknila s stene na strop, podstavek, tla in prostor. Najbolj spodbuden razvoj je izkoriščal lastnosti vlaken, kot so brezmejnost, upogljivost, faktura in dimenzija. Z raziskovanjem materiala so ustvarili prostorsko globino znotraj strukturne mreže in z ustvarjanjem nizkih in visokih reliefnih del, ki so prikazovali gosto in odprto prepletanje ovoja (Elderton in Morell, 2019).

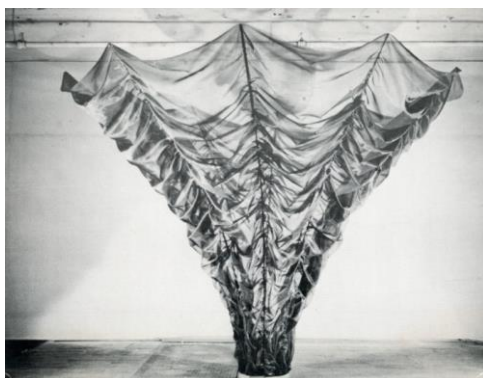
Radikalni preobrat od tkanih stenskih obešank do skulpture se je zgodil v ozadju družbenih in kulturnih nemirov v severni Ameriki in Evropi v 60-ih letih, ko so se odvijali borba za državljanske pravice, protivojni aktivizem in osvobodilno gibanje žensk. Med njimi so umetniki zavračali prevladujoče ortodoksije. Revolucija vlaken se je razvila v več državah hkrati, najbolj ključni umetniki pa so ustvarjali v vzhodni Evropi in Združenih državah Amerike (Elderton in Morell, 2019).

Tekstilna umetnost se je razvijala med množico umetniških smeri, vključno z minimalizmom, postminimalizmom, konceptualizmom, uprizoritveno umetnostjo in feministično umetnostjo. Po svojem odnosu se ni razlikovala od sočasnih gibanj.

Tudi feministične umetnice so izbrale tkanine, niti, bleščice za svoje povezovanje z ženskimi kulturnimi tradicijami. Harmony Hammond je izbrala cunjje (ker niso niti dragocene niti zlahka pokvarljive), ki jih je zložene in zvite pobarvala ter ustvarila abstraktne oblike.

Slika 7: Harmony Hammond, Floorpiece VI, 1973

Slika 8: Anne Healy, Sculpture, Card, 1973

Slika 9: Rosemary Mayer, The Catherines, 1972–73

Anne Healy je lebdela z velikimi, kockastimi transparenti. Rosemary Mayer je v krogih ogrnila prosojno tkanino. Uporaba in razvoj netradicionalnih materialov v umetnosti, v kombinaciji s feministično zavestjo o razmerju med določenim materialom in procesi ter ženskimi kulturnimi in zgodovinskimi tradicijami, je privedla do intenzivnega preizpraševanja umetniških tradicij (Chadwick, 1997). Feministične umetnice, kot sta Judy Chicago in Miriam Schapiro, so izpodbijale razlikovanje med tekstilom in likovno umetnostjo, pri čemer so sprejele tehnike, ki so bile tradicionalno potisnjene v področje "ženskih obrti", kot sta šivanje in prešivanje (Gottesman, 2016).

Slika 10: Judy Chicago, *Dinner Party*, 1979

Slika 11: Miriam Schapiro, *Anonymous Was A Woman*, 1976

2.4.3. Tekstil v sodobni umetnosti

Vztrajna kategorizacija umetnosti iz vlaken oziroma tekstilne umetnosti kot obrti in ročnega dela je zmanjšala obljubo o močnem umetniškem gibanju. Takšna dela so bila do nedavnega zelo poredko obravnavana v okvirju "mainstream" umetniških gibanj in umetnostnozgodovinskih diskurzov, kar pa se je spremenilo z vplivom mlajših generaciji umetnikov in študentov ter širokim seznamom novih razstav. Danes, po zaslugi sprememb v umetnosti in njenih načinih sprejemanja, so dela iz tekstila in vlaken videna v novi luči in vrednotena neomejeno z zastarelimi kategorijami. Ta nova obravnava je v veliki meri posledica novih umetnikov, ki delajo z nitjo (Elderton in Morell, 2019).

Že od 80-ih let prejšnjega stoletja je tekstilna umetnost razvijala nove oblike in jezik, ki na poti vključuje številne ustvarjalce. Pod vplivom postmodernističnih idej je delo s tekstilom in vlakni vedno bolj konceptualno. Različni ustvarjalci zdaj eksperimentirajo s tehnikami, materiali in koncepti ter popolnoma premikajo meje medija. Te prerojene prakse, kot so umetnost vezenja, tkanje, prešivanje, kvačkanje in mnoge druge, so postavile nov fokus na delo, ki se sooča z družbenimi in političnimi vprašanji, kot so feminizem spolov, gospodinjstvo, žensko delo in politika identitete. Vendar pa niso vsi umetniki iz vlaken feministke ali se celo ukvarjajo s političnimi in družbenimi konotacijami tkanin. Preprosto uporabljajo tekstil in niti kot slikarski in kiparski material.

Danes sodobni kosi raziskujejo različne prakse in tehnike iz tekstila in vlaken, ki ponujajo nešteto možnosti. Portugalska umetnica Joana Vasconcelos v svojo umetnost pogosto vključuje obrti, kot sta pletenje in kvačkanje, da bi raziskala ideje o ženskosti, narodnosti in družini.

Slika 12: Joana Vasconcelos, *Viriato*, 2005

Perujska umetnica Ana Teresa Barboza s pomočjo vezenin, preje in volne ustvarja pokrajine in različne druge podobe, ki obstajajo kot tapiserije in skulpture. Zdi se, da posnemajo tok valov ali trave, njeni kosi prevrnejo obroč za vezenje.

Slika 13: Ana Teresa Barboza, Cieneguilla, 2014

Korejsko-ameriška umetnica Mimi Jung, ki raziskuje asertivne manifestacije prepletanja javnih in zasebnih načinov bivanja, ustvarja konstrukcije in tkane stenske kose. Ko se s prakso tkanja približuje sodobnemu diskurzu jaza, raziskuje osebno samoto kot krhko stanje.

Slika 14: Mimi Jung, Pink and Rust Live Edge Forms, 2019

Umetnica iz Berlina, Nike Schroeder, ustvarja osupljive vezene ilustracije, hkrati tako zapleteno sestavljene kot nedokončane, in bolj abstraktna dela, ki vključujejo niti, ki posnemajo videz kapljajoče barve.

Slika 15: Nike Schroeder, Fundamental Reports 13, 2012

Skozi svojo prakso raziskuje idealizirano lepoto ženske oblike. Kitajski umetnik Lin Tianmiao raziskuje odnos med tradicijo in modernizacijo skozi instalacijska in tekstilna dela. V svoja dela vključuje materiale in predmete, ki so tipično povezani z ženskami. Vsi ti ustvarjalci in mnogi drugi še naprej gradijo pomembno dediščino različnih umetnosti tkanin, ki na različne načine ponovno izumljajo medij (Martinique, 2016)

Slika 16: Lin Tianmiao, Protruding patterns, 2014

2.5. Tekstilne tehnike

Med zamislijo in materialom posredujejo likovne tehnike. Te zajemajo različna orodja in načine uporabe, prav tako zajemajo tudi različne dimenzije oblikovanja in izraza. Uporaba orodij in materialov je lahko različna glede na umetniško osebnost, saj značaj orodja in njegove oblikovalne in ekspresivne možnosti vključujejo izrazne možnosti umetnikove motorike ter njegovega načina telesnega gibanja (Butina, 1982).

Colchester (1991) pravi, da je tekstil med najbolj hibridnimi sodobnimi obrtni, ki so izhodišče za najrazličnejši razvoj in tehnike, vključno z vezenjem, polstenjem in celo pletenjem košar (ki se je, ker se nanaša na prepletanje vlaken, absorbiralo v tekstilno družino). Teža in tekstura vlaken do neke mere določata obseg in kakovost končnega dela. Če so teksture različne, so možne zanimive eksperimentalne strukture v tkanini in končnem delu. Pravzaprav se tradicionalni načini dela z nitmi razgrajujejo in razvija se velika svoboda pri njihovi uporabi, tehnike pa se med seboj mešajo (Constance, 1978).

2.5.1. Pletenje in kvačkanje

Pletenje so poznali že v svetopisemskih časih, veliko prej, kot so se irski in škotski ribiči oblačili v trpežne in tople puloverje. Osnovne vzorce so skozi stoletja sestavljali v reliefne in barvne vzorce, ki so jih poimenovali tudi po vaseh in pokrajinah. Pletilje so za svojo družino velikokrat pletle nogavice in oblačila, prav tako so lahko pletle za pletilno industrijo, ki je odkupovala njihove izdelke (Muller, 2001). S kvačkanjem pa lahko ustvarimo vse, od velikih pisanih vzorcev do malih drobnih čipk. Kot pri pletenju tudi pri kvačkanju delamo z dolgo neskončno nitjo, le da tu delamo po eno pentljo hkrati, medtem ko pri pletenju nizamo potrebno število pentelj na pletilko. Kvačka se v vrstah in krogih, najbolj priljubljeni za ustvarjanje pa so pisani kvadrati. Je starodavno ročno delo, a novi vzorci nastajajo vsak dan. Nove generacije oblikovalcev vsak dan znova odkrivajo privlačnost kvačkanih izdelkov (Muller, 2001).

Že v 70-ih in 80-ih letih prejšnjega stoletja so umetnice, kot so Louise Bourgeois, Faith Wilding in Rosemarie Trockel, uporabljale pletenje in kvačkanje kot material in feministično orodje ter povezovale zgodovino obrti kot "ženskega dela" z zgodovino represivnega gospodinjstva. Od takrat je nešteto sodobnih umetnikov gradilo na delu teh feminističnih pionirk in uporabljalo pletenje in kvačkanje za pridobivanje širokega spektra tem (Gotthardt, 2017).

Slika 17: Faith Wilding, Crocheted Environment, 1972/1995

Slika 18: Rosemarie Trockel, Untitled, 1986

Veliko ime med umetniki, ki ustvarjajo kvačkana dela, je brazilski umetnik Ernesto Neto. Ustvarja obsežna kvačkana dela, ki gledalca potopijo v svoje tkane svetove. Njegovo najnovejše – in največje – umetniško delo iz vlaken do danes ni izjema. Z naslovom SunForceOceanLife, labirintna instalacija v Muzeju lepih umetnosti v Houstonu ima ogromen mrežasti prostor, ki vabi obiskovalce, da stopijo noter in raziščejo njegove notranje poti – vse to, ko so v zraku (Barnes, 2021). Izdelano je iz rumenih, oranžnih in zelenih materialov, ki so bili ročno tkani v več vzorcev, preden so jih sešili skupaj v spiralno obliko. Neto spremeni kvačkanje, priljubljeno brazilsko obrt, ki ga je naučila njegova babica in ki ga običajno izvajajo ženske v majhnem, občutljivem obsegu, v masivne strukture, ki lebdijo več metrov nad tlemi (Renfrow, 2021).

Slika 179: Ernesto Neto, The Sacred Live On Us, Light, 2015

Stephan Goldrajch je izraelski umetnik, ki živi in dela v Bruslju. Navdihnjen je s tradicijo prednikov, obredi in tehnikami, ki so jih uporabljali obrtniki, navdušujejo ga človeške in družbene interakcije. S kvačkanjem in različnimi sukanci – njegov najljubši medij! – črpa iz življenja in učenja, magije, pravljic in legend. Goldrajch pogosto uporablja volno in bombaž kot medij za svoja dela. Umetniku sestavljanje barvnih niti ponuja možnost, da se odklopi od zunanjih dražljajev in vstopi v svoj zasebni mehurček. Ustvarjanje s kvačkanjem postane ritual sam po sebi. Rezultat je zbirka talismanov, ki so plod dolgega ritualnega in meditativnega procesa, med katerim so niti v kompleksnih kompozicijah, ki so polne barv in tekstur. Imaginarni svet, v katerega nas pahne Stephan Goldrajch, je naseljen z majhnimi tekstilnimi bitji in rastlinjem; je bogat z domišljijo, je vesel in celo regresiven, popelje nas na potovanje v preteklost in igre, ki smo jih igrali kot otroci, ali risbe, ki smo jih naredili (Baronian, b.d.).

Slika 20: Stephan Goldrajch, Knit Mask, 2014

2.5.2. Vezenje

Vezenje je umetnost dekoriranja blaga z uporabo igle in sukanca. Sodobno vezenje, ki vključuje osnovne tehnike, kot so igla, križni šiv in prešivanje, je v porastu že vrsto let.

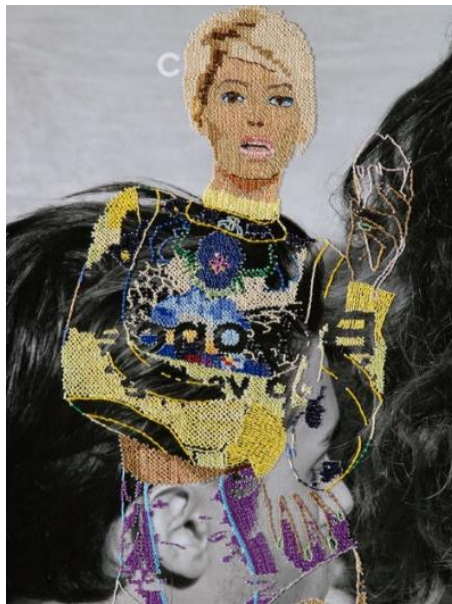
Ustvarjanje z iglo je večkrat v uporabi pri pridelavi oblačil in dekoriranju notranjih prostorov, kar kaže vsestranskost tega ustvarjanja. Vezenje omogoča umetnikom, da se izražajo v novih načinih in je postalo eden izmed bolj popularnih tehnik v svetu sodobne umetnosti (Mcleod, b.d.).

Tkanine so z različnimi vbodi krasili že v starih časih. Vezenje nam omogoča nešteto popolnoma izvirnih izdelkov, saj je veliko raznovrstnih vbodov, ki jih lahko kombiniramo in uporabljamo na enobarvnih ali vzorčnih tkaninah (Muller, 2001).

V 70-ih letih prejšnjega stoletja so feministične umetnice, vključno z Judy Chicago, Miriam Schapiro in Faith Ringgold, uporabljale vezenje in druge ročne izdelke za pripovedovanje močnih in motečih zgodb. Preučevale so obrtne tehnike, da bi raziskale konstrukcijo vlog spolov in izpodbijale hierarhijo, ki je cenila slikarstvo in kiparstvo nad umetniškimi in obrtnimi oblikami, ki so tradicionalno veljale za žensko delo.

Danes je umetnost iz vlaken, kot je vezenje, vse bolj prisotna v muzejih in galerijah, umetniki pa uporabljajo svoje igle za raziskovanje različnih vprašanj, med drugim raziskujejo spol, spolno in etnično identiteto, kulturno zgodovino, spomin in pop kulturo (Gittlen, 2017)

Med sodobne umetnike, ki v svojo umetniško prakso vključujejo vezenje in manipulirajo z nitjo, spada Inge Jacobsen. Inge Jacobsen posname množično izdelane slike, kot so revije in oglasi, in jim da edinstveno preobrazbo. Šiva, veze, kroji in izdeluje kolaže, da preoblikuje svoje subjekte. Je drzen in ponosen odziv na množično produkcijske, komercialne podobe in uspešno popravlja ravnovesje z vbrizgavanjem nekaj individualnosti. Z ročnim vezenjem, ki je v veliki meri povezano s konzervativno ženstvenostjo, Jacobsen uspe povrniti del ženskosti, ki se včasih izgubi v grafični obravnavi žensk v očeh javnosti. Iz nečesa, kar bi sicer lahko označili kot "hitra moda", izdeluje tudi nekaj trajnega (Inge Jacobsen, b.d.).

Slika 21: Inge Jacobsen, Dazed Beyonce Back Cover

Ročno in mehanično vezenje v svoja dela vključuje tudi priznana umetnica Ghada Amer, ki slika brez čopiča in barve. Njeni orodji sta šivanka in nit, ki ju uporablja za izdelavo površin, prekritih z gosto prepleteno prejo. Ta dela spominjajo na slike Bricea Mardena, Alberta Giacomettija ali Cy Twomblya. Kljub površinskim in teksturnim podobnostim pa slike dejansko predstavljajo lascivne oziroma celo pornografske ženske figure, ki se kažejo postopoma, ko gledamo v zapleteno površino. Je nematerialni pojav, ki nenadoma prevzame fizično prisotnost (Grosenick, 2001). Zgodnja dela njene likovne prakse z nitjo so bila preprosta. Naredila je silhete žensk, ki so počele vsakodnevna domača opravila kot likanje, kuhanje, čiščenje, v rdeči niti. Kmalu so te motive zamenjale podobe žensk iz pornografskih revij. Na Amerjevo delo ni mogoče gledati, ne da bi pomislili na zakrivanje in plastenje, zakrivanje in razkrivanje. Na primer plastenje slikarskih tradicij, kjer je Amer vzorčila zgodovino ameriškega slikarstva dvajsetega stoletja in jo dala v lastno uporabo; plastenje tradicij šivalnega dela, tapiserij, tkanja preprog, uporaba vzorcev in ponavljanja v gostoti površinske podobe, in plastenje kultur – vzhod in zahod, sedanjosti in preteklosti (Walsh in Enright, 2009).

Slika 22: Ghada Amer, You My Love, 2011

2.5.3. Krpanje in prešivanje

S krpanimi in prešitimi izdelki lahko posnemamo različne umetniške vzorce. Ob tej ročni spretnosti so se ženske včasih zbirale in skupaj ustvarjale ter šivale en sam izdelek. Ti dve tehniki po navadi uporabljamo skupaj in ju kombiniramo v zapletene vzorce, lahko pa se jih uporablja tudi vsako zase. Pri šivanju takih izdelkov imamo na voljo nešteto možnosti. Ti dve tehniki sta zelo dostopni, saj se je treba naučiti le strojnega šivanja in rezanja blaga (Muller, 2001).

Tradicionalne krpanke so bile postavljene na mizah, v naročju, na prešitih okvirjih, na posteljah, torej načeloma v horizontalni legi. V določenem trenutku pa so jih začeli obešati na stene kot slike. Domnevno, da se je krpanje začelo v 20-ih letih, ko so tradicionalne odeje postale zbirateljske. V 19. stoletju so potekala tudi tekmovanja in razstave za krpanke in prešite odeje, kjer so te bile razstavljene vertikalno vsaj začasno in niso bile dojete kot predmet uporabe, ampak kot razstavni eksponat.

V sodobni umetnosti tehnika krpanke najbolj izstopa pri veličastnemu femagu Miriam Schapiro, pri Lucasu Samarasu in Kim MacConnel.

Slika 23: Lucas Samaras, *Reconstruction #78*, 1979

Slika 24: Kim MacConnel, *Slide Out*, 1980

2.5.4. Slikanje in tiskanje na tekstil

Za slikanje in tiskanje na tekstil lahko uporabljamo tekstilne barve, ki jih utrdimo z likanjem. Slikanje na tekstil nam omogočajo številne tehnike. Najbolj preprosta med njimi je slikanje s čopičem, ki nam ponuja ogromno možnosti kot variiranje debeline čopiča, kontrolirane poteze itd. Zelo preprosta in svobodna tehnika je tudi brizganje in škropljenje barve. Tehnika, ki prav tako ne potrebuje veliko predhodnega znanja, je slikanje z gobico. V skupino preprostih in dosegljivih tehnik spada tudi barvanje celotne tkanine, ki jo potopimo v tekstilno barvo. Tkanino lahko zvežemo in tako kontroliramo barvanje površine (Ratcliffe, 1988).

Slika 25: Barvanje celotne tkanine

Med starejše in tradicionalne tehnike štejemo batik, ki je antična metoda za odtiskovanje vzorcev. Vzorec na tkanini se naredi tako, da ga narišemo z vročim voskom, preden tkanino potopimo v barvo. Vosek prepreči barvi, da bi obarvala tkanino, zato mora biti voda z barvo hladna, da se ta ne stopi. Za to tehniko so najbolj ustrezne tanke in gladke tkanine. Podobe in vzorce pa lahko na tekstil prenesemo tudi s šablono, ki jo naredimo s papirjem ali kartonom (Ratcliffe, 1988).

Slika 26: Batik

Najbolj primerne tehnike tiskanja na blago so "block printing" in sitotisk (Ratcliffe, 1988).

Slika 27: Block printing

Slika 28: Sitotisk

3. AVTORSKI DEL

3.1. Ideja in zamisel

Tekstil kot likovni material nas je navdušil v zadnjem letniku dodiplomskega študija, ko smo pri izbiri tehnike in materiala imeli popolnoma proste roke. Študijsko leto 2020/2021 je bilo koronsko leto, kar pomeni, da so se predavanja in seminarji odvijali na daljavo. Zaprte trgovine in preskromna zaloga likovnega materiala doma so nas prisilile, da smo raziskovali druge možnosti materialov. Najprej smo opcije tekstila raziskovali pri kiparstvu, kjer smo se učili in eksperimentirali s krpanjem, šivanjem in uporabljali volno kot mehek material pri instalacijah v zunanjem prostoru. Pri slikarstvu smo velike ploskve tekstila uporabljali kot platno, kar nam je ponovno omogočilo eksperimentiranje z novimi tehnikami, ki smo jih med seboj lahko tudi dobro povezovali. Ena večjih inspiracij pri ustvarjanju s tekstilom nam je bila francosko-ameriška umetnica Louise Bourgeois, ki v svoja dela zajame ogromno čustev in zna s tekstilom izraziti včasih tudi več, kot bi nam omogočil papir in svinčnik.

Preden smo se lotili predstavitve idej za delo in materialov ter postopka, smo preučili dela Louise Bourgeois ter nato na kratko predstavili umetniško delo, knjigo umetnika.

3.2. Louise Bourgeois

Umetnost Louise Bourgeois je kompleksna, radikalna in polna prevratniškega humorja, nevarnosti in strahu. Uspešna je bila v izdelavi tistega, kar težko opišemo že z besedo. Njena kreativna volja je bila поблиžje povezana s potrebo po razumevanju, njena dela pa so prepojena z zanimivo psihološko dimenzijo (Artmap, b.d.).

Louise Bourgeois je v svojih 80-ih letih v svoji likovni praksi šla v drugačno smer. Začela je ustvarjati skulpture iz tekstila. Material je iskala v oblačilih, ki so se ji nakopičila skozi vse življenje. Obešala je stare srajce, spodnje perilo in nočno perilo v instalacije. Nato je obdelovala zastarel frotir v figure naravne velikosti in grozljive portretne glave. Leta 1999 je zaposlila šiviljo Mercedes Katz, ki ji je pomagala pri delu in upravljanju delavnice v njenem domu (MOMA, b.d.).

Slika 29: Louise Bourgeois, Pink Days and Blue Days, 1997

V večjih primerih se je vrnila k svojim starim idejam in jih ponovno naredila v tekstilu. Na primer, skulpturo v bronu je ponovno naredila v roza blagu, kar je pritegnilo pozornost k dožemanju materiala. Delo se imenuje *Arched Figure*, 1999. Bron in marmor sta tradicionalno videna precej možato, medtem ko je mehki tekstil viden bolj ženstveno in manj vredno.

Slika 30: Louise Bourgeois, Arched Figure, 1999

Eno izmed takšnih del je tudi Spiralna ženska, ki je mehka viseča skulptura. Ta kaže na umetničino zanimanje za izdelavo lutk. V tem delu ima največji pomen spirala, ki jo zasledimo že v delu iz leta 1951 z naslovom Femme Volage. Različica iz leta 2003 je brez glave, a obline vseeno namigujejo na ženskost. Spiralno obliko, ki stoji namesto trupa, pa lahko povežemo s falično obliko – moškostjo. Ponovno je poudarjen sovpad ženske in moške anatomije.

Slika 31: Louise Bourgeois, Spiral Woman, 2003

Za avtorico sta imela tekstil in šivanje velik simbolični pomen, saj je njena družina popravljala tapiserije. Torej je bila kot majhna deklica obkrožena s tekstilom.

Pri končnih delih je bila osredotočena predvsem na združevanje elementov. Ta proces ji je pomagal premagati tesnobo in strah pred zapuščenostjo, ki sta jo spremljala skozi vse življenje.

V svojih 80-ih letih je začela delati tekstilne glave. Te je naredila tako, da je zgradila notranji vzorec in nato dodajala plasti tekstila, ki so bile po večini izrezane in predelane iz iste cunje ali krpe. Ročno je šivala poteze obraza, medtem je oblika počasi nastajala. Neobdelani šivi, mlahave niti in surovi robovi dajejo občutek neodložljivosti in neposrednosti, ki spominjata na njene risbe (Xavier Hufkens, b.d.).

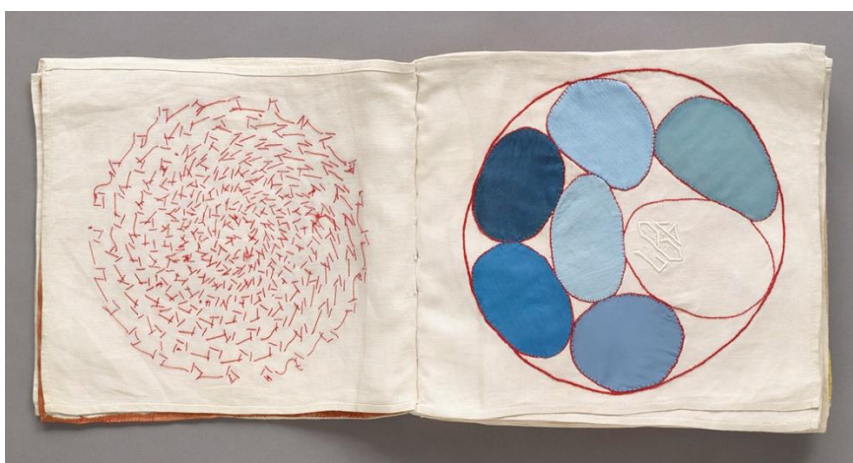

Slika 32: Louise Bourgeois, Rejection, 2001

Od poznih 40-ih let prejšnjega stoletja je Louise Bourgeois izdelovala tudi ilustrirane knjige. V ta format je vključevala svoja besedila in besedila drugih avtorjev. Leta 2002 je izdelala tekstilno knjigo *Ode à l'Oubli*. Uporabila je tekstil, ki ga je varčevala vse življenje, kot so ostanki spalnih srajc, šali, prtički z njene poroke z monogramom z njenimi začetnicami (MOMA, b.d.).

Slika 33: Louise Bourgeois, Ode à l'oubli. 2002

Slika 34: Louise Bourgeois, Untitled, no. 4 of 34, Ode à l'Oubli, 2002

Slika 35: Louise Bourgeois, Untitled, no. 6 of 34, Ode à l'Oubli, 2002

3.3. Knjiga umetnika

Knjigo umetnika lahko najkrajše definiramo kot umetniško delo, izvedeno v obliki knjige. Takšno delo nastaja predvsem na križišču različnih tehnik, struktur, tehnologij, izrazov in medijev. Ker je široko dostopna in ne ekskluzivna, lahko večkrat predstavlja tudi kritiko umetnostnemu sistemu in vladajočim tržnim mehanizmom. V 20. stoletju so to obliko umetniškega dela uporabljali številni umetniki kot tudi umetniške skupine. Med njimi so bili umetniki od ruske avantgarde, futurizma, dadaizma do fluxusa in poparta, kot tudi do konceptualnih umetnikov današnjih dni (Jurc, 2010). Je umetniški predmet, ki prenaša idejo na vizualen in otipljiv način. Opira se na značilnosti knjižne oblike, na primer osebni obseg ter zaporedno in ponavljajočo se naravo strani. Umetniška knjiga ne govori o umetnosti, ampak je umetnost. Umetniška knjiga ni opredeljena s tem, kako je nastala ali kako je bila proizvedena (Gruden, 2016).

3.4. Opis dela

Za avtorski del diplomskega dela smo se odločili izdelati knjigo umetnika, saj smo želeli povezovati tehnike in materiale na različne načine v več kombinacijah. Naslov dela je *Moje misli – črv*, ki grebste ne jenja, ki je del pesmi *Kdo sem* pesnice Mile Kačič. Kratko in jedrnatop opiše, kar smo vključevali na strani te knjige.

Dela bi opisali kot svoj notranji svet, kot tudi odgovor na svet okoli nas oziroma zunanji svet. So polna asociacij, besed, poezije in glasbenih referenc. Proces je bil precej eksperimentalen, zato smo uporabljali veliko različnih tehnik in medijev. Poenostavljene in primitivne oblike, barve, ponavljajoče se linije ter mešane tehnike in mediji so naše ekspresivno sredstvo.

Vsebinsko smo črpali iz poezije, glasbe, otroške risbe, včasih so nas pri motivu navdihnili tudi dela znanih umetnikov. Iz tega izhodišča so se nam začele porajati različne asociacije, ki smo jih povezovali na izbrani podlagi.

V delih ima besedilo velik pomen, saj nam predstavlja drugačno ekspresivno moč kot ostala likovna sredstva. Kljub temu da pisava ni vedno berljiva, da delu posebno napetost in ekspresijo. Z besedilom smo na trenutke lažje povzeli, kar se nam je v hipu prikradlo v misli oziroma smo z besedilom svoje misli tudi prehiteli. Poleg tega so črke abstraktni znaki, ki se lahko po formatu gibljejo in ustvarjajo zanimiv ritem.

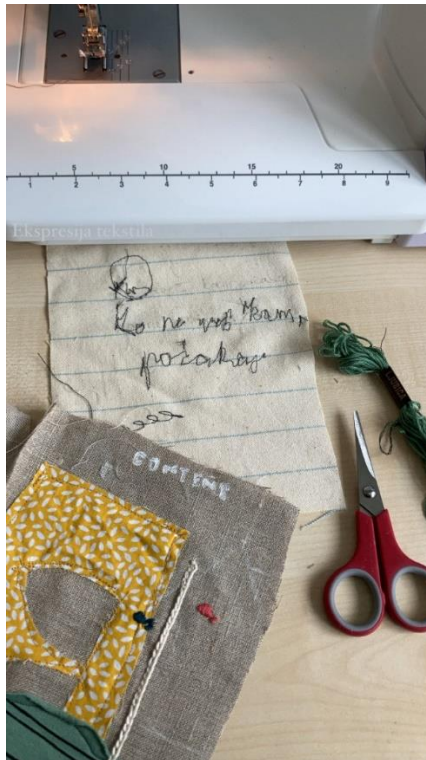
Navdihujejo nas umetniki, kot so Jean Basquiat, Brian McDonald, Cy Twombly in Manuela Karin Knaut in Gabrijel Stupica. Njihova dela dojemamo kot zelo surova in polna napetosti.

Poleg tega v svojih delih uporabljajo učinkovite barvne kombinacije, zelo ekspresivno linijo kot tudi besedilo. Med procesom ustvarjanja smo raziskovali svoj notranji svet in različna čustvena stanja. Posegali smo po različnih tehnikah in vključevali netradicionalne materiale, ki so nam omogočali posebno ekspresivno moč. "Tehnike naših babic", kot so šivanje, vezenje in kvačkanje, so nam predstavljale močno vlogo pri povezovanju del kot tudi preteklosti ter sedanjosti.

3.5. Material in postopek

Nosilni material dela je tekstil. K delu s tekstilom so nas pritegnile metafore, ki jih nosi, kot so popravljanje, povezovanje in krpanje. Prav tako so nas navdušile fizične lastnosti tega materiala, kot so mehkost, prožnost in raznolikost. Ne smemo pozabiti, da ima tekstil lahko skritih mnogo zgodb. Predvsem smo uporabljali kose blaga, ki ostanejo od šivanja, razrezana stara oblačila, prte in izdelke, ki so jih naredile generacije pred nami. Pri delu z nitmi in različnimi kosi oblačil smo izkoristili različne teksture, vzorce in barve, ki jih te omogočajo.

Dela s tekstilom smo se lotili zelo eksperimentalno, kot bi plesali v neznanu. Pred samim začetkom za kompozicije in motive nismo naredili skic ali dokončne ideje, prepustili smo se toku in pustili, da nas tehnika znova odnese drugam. Dela lahko spominjajo predvsem na kolažno tehniko, saj smo različne medije med seboj konstantno povezovali.

Slika 36: Šivanje, vezenje in kvačkanje

Najbolj povezujoča tehnika del je šivanje. S šiviljskim strojem smo prešili in zašili veliko del. Nad strojem nismo imeli popolne kontrole, saj naše znanje ni bilo profesionalno. Nastale so krive, vijugaste, neenakomerne črte, neprepoznavne risbe in težje berljiva pisava. Rezultati, ki smo jih dobili, so bili surovi in ekspresionistični. Za motive smo izkoristili predvsem nekontrolirane črte. S šivanjem smo združevali tudi različne kose blaga in jih krpali skupaj. Navezovali smo se predvsem na kombiniranje vzorcev.

Slika 37: Nekontrolirane poteze s šiviljskim strojem

Vezenje smo uporabljali kot tehniko, ki nam je omogočila precej simbolično in detajlirano izražanje. S tehniko vezenja smo lahko napisali besedilo, ki je lahko berljivo. Prav tako smo s ponavljajočimi si potezami ustvarjali različne kombinacije ritmov in vzorcev, dodajali male detajle, ki so pri končni kompoziciji imeli veliko moč.

Slika 38: Škropljenje barve in vezenje

Slika 39: Vezenje besedila

S kvačkanjem težko dosežemo realistične podobe, zato smo to tehniko dodali kot črto, linijo, ki je umirila kompozicijo in delu dodala novo teksturo.

Slika 40: Kvačkanje v kombinaciji s šivanjem in vezenjem

Za tiskanje na tekstil smo uporabili štemplje in grafično tehniko stirografije, pri kateri smo uporabili tudi grafične barve. Stirografija je grafična tehnika, pri kateri je matrica narejena iz stiropora. Odtis smo razrezali in ga zašili na stran.

Slika 41: Block printing

Slika 42: Block printing (stirografija)

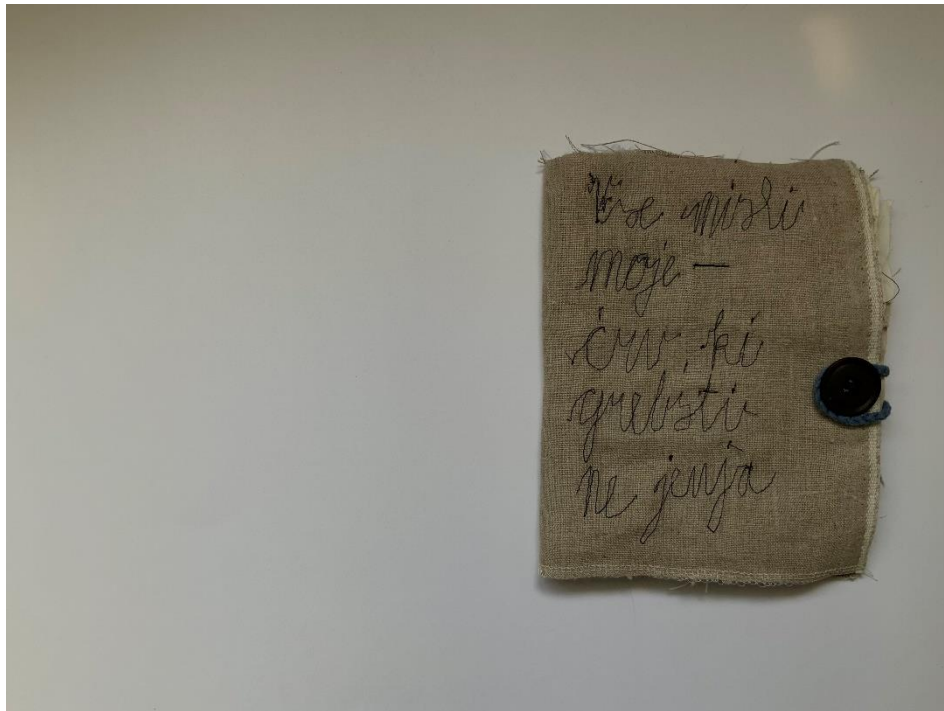
Najbolj smo si želeli izkoristiti mešanje tehnik. Povezali smo slikanje in vezenje, šivanje in tiskanje, slikanje in vezenje, krpanje in vezenje in tako dalje. Na koncu smo izdelali še platnico knjige, tako da smo v velik kos blaga s šiviljskim strojem zašili naslov Vse moje misli – črv, ki grebste ne jenja in tako platnico pustili precej bolj preprosto kot strani, ki se skrivajo pod njo. Knjiga bo ostala nezašita, saj bi se z vezenjem ob straneh izgubilo preveč detajlov.

Vse strani smo položili med platnici, ki smo jih zaprli z gumbom. Že vnaprej smo se odločili, da zadnjih strani del ne prešijemo ali skrijemo. Te so nastale kot posledica ustvarjanja in delujejo prav tako zanimivo. Večina potez in oblik je naključnih. Za to nas je navdušilo delo Louise Bourgeois Ode à l'Oubli (2002), kjer leve strani knjige prav tako niso prešite in skrite.

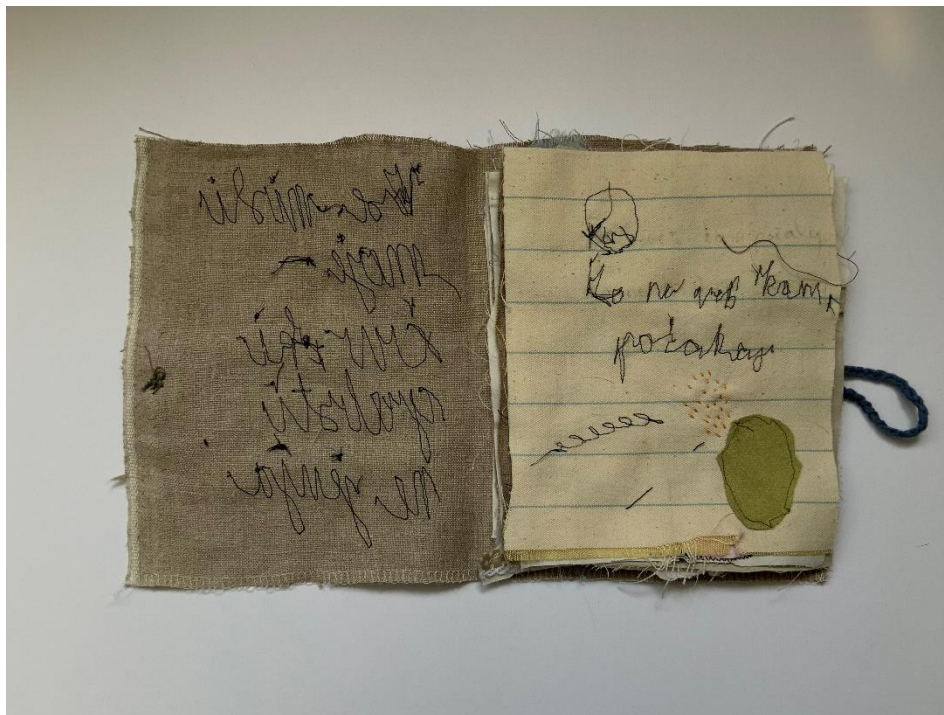
3.6. Končni izdelek in vrednotenje

3.6.1. Končni izdelek

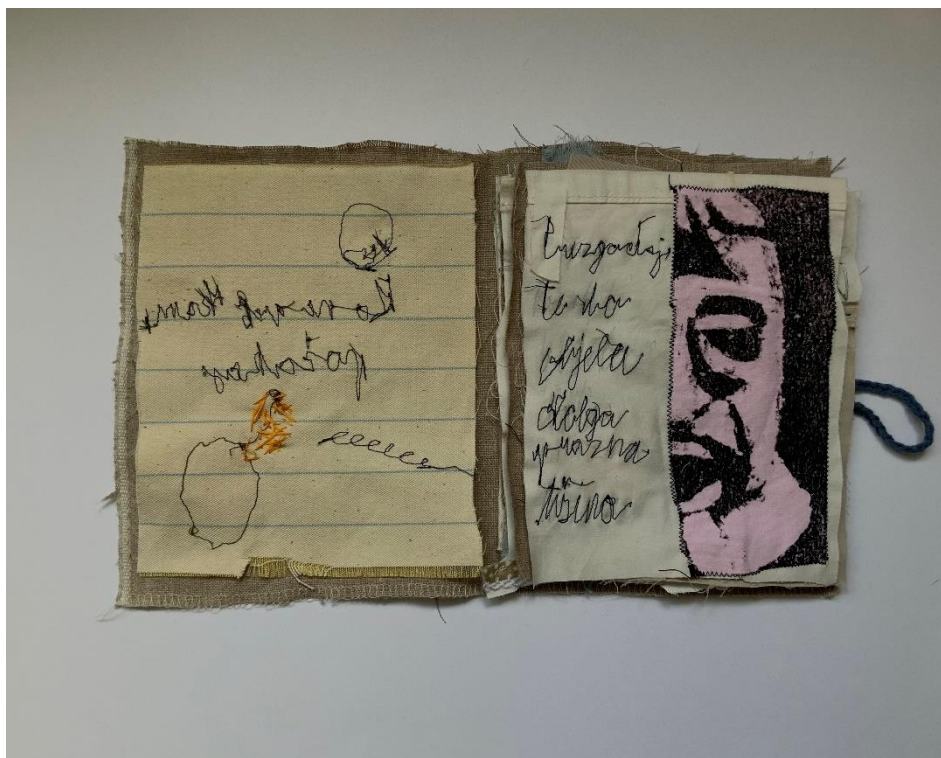
Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja

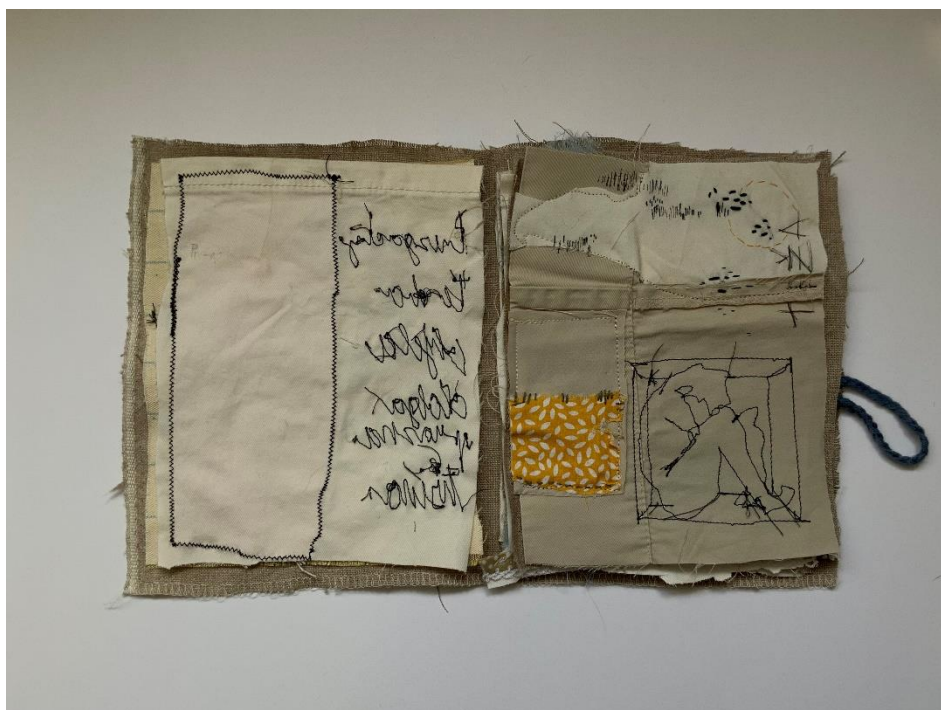
Slika 43: Maruša Zupan, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022

Slika 44: Maruša Zupan, Brez naslova, 1 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022

Slika 45: Maruša Zupan, Brez naslova, 2 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

Slika 46: Maruša Zupan, Brez naslova, 3 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

Slika 47: Maruša Zupan, Brez naslova, 4 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

Slika 48: Maruša Zupan, Brez naslova, 5 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

Slika 49: Maruša Zupan, Brez naslova, 6 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022

Slika 50: Maruša Zupan, Brez naslova, 7 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebsti ne jenja, 2022

Slika 51: Maruša Zupan, Brez naslova, 8 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

Slika 52: Maruša Zupan, Brez naslova, 9 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, 2022

3.6.2. Vrednotenje

Cilj avtorskega dela je bil raziskati in preizkusiti različne tehnike ter narediti izdelek, ki bo združil vse tehnike in služil kot primer različnih manipulaciji s tekstilom. Želeli smo raziskati, s katerimi tehnikami lahko dosežemo ekspresivno moč tekstila.

Največji izziv nam je predstavljalo vključevanje čim več različnih tehnik v izdelek, ki bi na koncu vseeno deloval kot celota. Kljub temu pa med nekaterimi nismo našli prave ekspresivne vrednosti, ki smo jo želeli doseči. Ena izmed takšnih tehnik je kvačkanje in pletnje, ki smo jo vključili minimalno. Ugotovili smo, da moraš za izkoriščanje potenciala tega materiala res dobro obvladati kvačko in pletilke v primerjavi s šivanjem, pri katerem nam je slabše obvladanje šiviljskega stroja omogočilo nekontrolirane linije, neberljivo pisavo, ki bi jo s svinčnikom na papir poskušali ustvariti z levo roko.

Z združevanjem in kombiniranjem tehnik nam je uspelo izraziti vse, kar smo želeli, in z materialom neskončno manipulirali. Ugotovili smo, da nam šivanje in vezenje predstavljata najbolj ekspresionistično moč, ki jo lahko potenciramo z pridruženimi tehnikami, kot sta slikanje in tiskanje na tekstil.

Z delom smo potrdili, da je tekstil lahko enakovreden umetniški material. Tehnike so hibridne in dajo najrazličnejše rezultate. Z različnimi teksturami lahko dosežemo zanimive eksperimentalne strukture v končnem delu. Z uporabo tekstila v umetniškem svetu se razgrajujejo in razširjajo tradicionalni načini uporabe niti, s čimer se razvija svoboda pri njihovi uporabi.

4. ZAKLJUČEK

Pred začetkom diplomskega dela se nismo podrobno poglobljali v tekstil. Z njim smo radi ustvarjali, ker nam je bil lažje dostopen, cenovno ugoden in je ponujal široko obzorje tehnik, med katerimi smo lahko izbirali. Z raziskovanjem področja tekstilne umetnosti in njenih umetnikov smo spoznali, kakšno bogastvo se skriva za tem tako preprostim pojmom. Vsak umetnik v svoji likovni praksi tekstil doživlja drugače in iz njega privleče nove in inovativne možnosti ustvarjanja. Nekateri se osredotočijo na simbolični pomen materiala, ki je zaradi svoje zgodovine in naše družbene raznolikosti tako bolj bogat, drugi predpostavijo in izkoristijo njegove fizične lastnosti. S tekstilno umetnostjo, ki je pojem za mnogo različnih likovnih praks, lahko dobimo plodno izhodišče za bolj širok pogled na sodobno umetnost.

Z raziskovanjem smo odkrili, da je tekstil v sodobni umetnosti enakovreden material. Veliko mlajših generaciji umetnikov posega po tekstilu. To smo opazili med preučevanjem literature ter ogledi različnih galerij, kjer so takšna dela večkrat pojavljajo.

Z ustvarjanjem avtorskega dela smo še bolj vzljubili tekstil. Naša likovna praksa je bila bolj ekspresivna, zato bi kot najbolj ekspresivne tehnike določili vezenje, šivanje ter slikanje na platno, saj omogočijo ponavljajoče se ritme, surove oblike ter prekinjene in grobe linije. Definitivno želimo nadaljevati ustvarjanje s tekstilom, preizkušati njegove meje in z njim inspirirati ostale.

5. SEZNAM LITERATURE:

- Artmap. (b.d.). *Louise Bourgeois*. <https://artmap.com/modernamuseet/exhibition/louise-bourgeois-2015>
- Auther, E. (2002). Classification and Its Consequences: The Case of "Fiber Art." *American Art*, 16(3), 2–9.
- Auther, E. (2008). Fiber Art and the Hierarchy of Art and Craft, 1960–80. *The journal of modern craft*, 1(1), 13-34.
- Barber, E. J. W. (1994). *Women's work : the first 20,000 years : women, cloth, and society in early times*. Norton.
- Baronian. (b.d.). *Stephan Goldrajch*.. <https://baronian.eu/artists/stephan-goldrajch/>
- Birell, V. L. (1973). *The textile arts : a handbook of weaving, braiding, printing, and other textile techniques*. Schocken Books.
- Butina, M. (1982). *Elementi likovne prakse*. Mladinska knjiga
- Chadwick, W. (1997). *Women, art, and society*. Thames and Hudson.
- Colchester, C. (1991). *The new textiles: trend and traditions*. Rizzoli.
- Constance, H. (1978). *Textile crafts*. Scribner
- Dugić, J. (2016). *Tekstil kao sredstvo likovnog izražavanja* [Doktorska disertacija]. Megatrend univerzitet, Fakultet za umetnost in dizajn.
- Elderton, L. in Morell, R. (ur.). (2019). *Vitamin T : threads and textiles in contemporary art*. Phaidon Press Limited.
- Gitllen, A. (21.10.2017). 11 Artists Using Embroidery in Radical Ways. *Artsy*.
- Gottesman, S. (31.10. 2016). 10 Pioneering Textile Artists, from Sheila Hicks to Nick Cave. *Artsy*.
- Gotthardt, A. (25.1.2017). These Artists Are Giving Knitting a Place in Art History. *Artsy*.
- Grosenick, U. (ur.). (2001). *Women Artists in the 20th and 21st Century*. Taschen.
- Gruden, A. S. (2016). *Knjiga umetnika (Od Maribora do Ljubljane)*. Media Nox
- Inge Jacobsen. (b.d.). <https://www.ingejacobsen.com/about>

- Jurc, A. (14.4.2010). Knjiga umetnika: nekdanj eksperimentalen podvig, danes uveljavljena praksa. *RTV SLO*
- Martinique, E. (26.6.2016). The Versatility of Contemporary Textile Art. *Widewalls*.
- McLeod, L. (b.d.). The History of Embroidery Art and Contemporary Practitioners. *Artshelp*.
- MOMA. (b.d.). *Louise Bourgeois Ode à l'Oubli*.
<https://www.moma.org/collection/works/98440>
- MOMA. (b.d.). *Louise Bourgeois: The complete prints & books*.
https://www.moma.org/s/lb/curated_lb/themes/fabric_works.html
- Motnikar, A. (2001). *Tekstil*. Skupnost muzejev Slovenije.
- Muller, N. (2001). *Ročna dela : od začetnika do mojstra*. Mladinska knjiga.
- Renfrow, D. (12.5.2021). Crocheting Isn't Just For Scarf-Sewing Grannies! A Massive Crocheted Walkway Is Coming to MFA. *Houston City Book*.
- Samide, M. (1983). *Vse o ročnih delih: pletenje, kvačkanje, vezenje, krojenje in šivanje, tkanje, vozlanje, makrame in obširen leksikon ročnih del z več kot 800 gesli*. Lipa.
- Scott, J. (2003). *Textile perspective in mixed media sculpture*. Crowood.
- Smith, B. F. in Block, I. (1982). *Textiles in perspective*. Prentice-Hall.
- Walsh, M. in Enright, R. (2009). The Thread of Painting : An Interview with Ghada Amer. *Bordercrossings*.
- Wikipedia. (b.d.). *Tapiserija iz Bayeuxa*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Tapiserija_iz_Bayeuxa
- Xavier Hufkens. (b.d.). *Louise Bourgeois: Les têtes bleues et les femmes rouges*.
<https://www.xavierhufkens.com/exhibitions/les-tetes-bleues-et-les-femmes-rouges>

6. SLIKOVNO GRADIVO

Slika 1: Tapiserija iz Bayeuxa

<https://www.rtvsllo.si/kultura/drugo/vandal-tapiserije-iz-bayeuxa-je-umetnik/155911>

Slika 2:Anni Albers, Red and Blue Layers, 1954

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-bauhaus-master-anni-albers>

Slika 3:Claes Olednburg, Floor Cane, 1962

<https://www.moma.org/collection/works/81461>

Slika 4:Magdalena Abakanowicz, Embryologym, 1978-1980

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/abakanowicz-embryology-t12958>

Slika 5: Joseph Beuys, Fat Felt Sculpture (Fat Battery), 1963

<https://www.moma.org/collection/works/81056>

Slika 6:Louise Bourgeois, High Heels, 1998

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2022/feb/14/needle-and-dread-louise-bourgeois-disturbing-textile-works>

Slika 7:Harmony Hammond, Floorpiece VI, 1973

<https://www.alexandergray.com/series-projects/harmony-hammond3?view=slider>

Slika 8: Anne Healy, Sculpture, Card, 1973

<https://gallery.98bowery.com/2019/a-i-r-gallery-anne-healy-sculpture-card-1973/>

Slika 9:Rosemary Mayer, The Catherines, 1972–73

<https://www.artnews.com/art-in-america/aia-reviews/rosemary-mayer-62322/>

Slika 10: Judy Chicago, The Dinner Party, 1979

<https://www.textileartist.org/caren-garfen-art-that-inspires/judy-chicago-the-dinner-party/>

Slika 11:Miriam Schapiro, Anonymous Was A Woman, 1976

<https://manhattanarts.com/when-textile-crafts-become-fine-art/>

Slika 12:Joana Vasconcelos, Viriato, 2005

<https://nmwa.org/art/artists/joana-vasconcelos/>

Slika 13: Ana Teresa Barboza, Cieneguilla, 2014

<https://www.textileartist.org/ana-teresa-barboza-handcraft-nature/>

Slika 14: Mimi Jung, Pink and Rust Live Edge Forms, 2019

<https://www.artsy.net/artwork/mimi-jung-pink-and-rust-live-edge-forms>

Slika 15:Nike Schroeder, Fundamental Reports 13, 2012

<https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/nike-schroeder/>

Slika 16: Lin Tianmiao, Protruding patterns, 2014

<https://www.galerieelong.com/artists/lin-tianmiao/slideshow?view=slider>

Slika 17: Faith Wilding, Crocheted Environment, 1972/1995

<https://www.icaboston.org/art/faith-wilding/crocheted-environment>

Slika 18: Rosemarie Trockel, Untitled, 1986

<https://www.skarstedt.com/exhibitions/rosemarie-trockel?view=slider#7>

Slika 19: Ernesto Neto, The Sacred Live On Us, Light, 2015

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-conservators-share-best-advice-collectors>

Slika 20: Stephan Goldrajch, Knit Mask, 2014

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-conservators-share-best-advice-collectors>

Slika 21: Inge Jacobsen, Dazed Beyonce Back Cover

<https://www.textileartist.org/inge-jacobsen-hijacking-image/>

Slika 22: Ghada Amer, You My Love, 2011

<https://ghadaamer.com/paintings/>

Slika 23: Lucas Samaras, Reconstruction #78, 1979

<https://www.mutualart.com/Artwork/Reconstruction--78/F336A03C53B7011B>

Slika 24: Kim MacConnel, Slide Out, 1980

<https://www.moca.org/collection/work/slide-out>

Slika 25: Barvanje celotne tkanine

<https://www.onlinefabricstore.com/makersmill/how-to-dye-fabric-painting-with-dye/>

Slika 26: Batik

<https://www.empressmills.co.uk/batik-fabric-design-paisely-hots>

Slika 27: Block printing

<https://wildrose.co.ke/a-brief-history-of-block-printing-from-300ce-to-modern-day/>

Slika 28: Sitotisk

<https://www.eastlondonprintmakers.co.uk/course/screenprint-on-fabric-1/>

Slika 29: Louise Bourgeois, Pink Days and Blue Days, 1997

https://www.moma.org/s/lb/curated_lb/themes/fabric_works.html

Slika 30: Louise Bourgeois, Arched Figure, 1999

<https://romanroadjournal.com/louise-bourgeois-subversive-stitching/>

Slika 31: Louise Bourgeois, Spiral Woman, 2003

https://www.moma.org/s/lb/collection_lb/object/object_objid-175178.html

Slika 32: Louise Bourgeois, Rejection, 2001

https://www.moma.org/s/lb/curated_lb/themes/faces_portraits.html

Slika 33: Louise Bourgeois. Ode à l'oubli. 2002

https://www.moma.org/explore/inside_out/2013/02/18/louise-bourgeois-a-flashback-of-something-that-never-existed/

Slika 34: Louise Bourgeois, Untitled, no. 4 of 34, Ode à l'Oubli, 2002

<https://www.moma.org/collection/works/126514>

Slika 35: Louise Bourgeois, Untitled, no. 6 of 34, Ode à l'Oubli, 2002

<https://www.moma.org/collection/works/126516>

Seznam lastnih avtorskih del:

Slika 36: Šivanje, vezenje in kvačkanje, osebni arhiv, 2022

Slika 37: Nekontrolirane poteze s šiviljskim strojem, osebni arhiv, 2022

Slika 38: Škropljenje barve in vezenje, osebni arhiv, 2022

Slika 39: Vezenje besedila, osebni arhiv, 2022

Slika 40: Kvačkanje v kombinaciji s šivanjem in vezenjem, osebni arhiv, 2022

Slika 41: Block printing, osebni arhiv, 2022

Slika 42: Block printing (Stirografija), osebni arhiv, 2022

Slika 43: Maruša Zupan, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 44: Maruša Zupan, Brez naslova, 1 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 45: Maruša Zupan, Brez naslova, 2 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 46: Maruša Zupan, Brez naslova, 3 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 47: Maruša Zupan, Brez naslova, 4 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 48: Maruša Zupan, Brez naslova, 5 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 49: Maruša Zupan, Brez naslova, 6 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 50: Maruša Zupan, Brez naslova, 7 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 51: Maruša Zupan, Brez naslova, 8 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022

Slika 52: Maruša Zupan, Brez naslova, 9 od 9, Vse misli moje – črv, ki grebste ne jenja, osebni arhiv, 2022